

ΑΡΧΑΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

ANCIENT MACEDONIA

**ΣΤ' ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος: Δ. Παντερμαλής
Γεν. Γραμματέας: Β. Κόντης
Μέλη: Α. Βαβρίτσας
Ε. Βουτιράς
Ι. Τουλουμάκος

Γρ. Συντονισμού: Χ. Ανδρεΐδου

**ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ ΤΟΥ ΑΙΜΟΥ**

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: Α. -Α. Ταχιάος
Αντιπρόεδρος: Ι. Χασιώτης
Μέλη: Ι. Αγγελίδης
Ε. Βουτιράς
Ι. Κολιόπουλος
Κ. Κούφα
Ε. Τσιγαρίδας
Διευθυντής: Β. Κόντης

**VI INTERNATIONAL SYMPOSIUM
ON ANCIENT MACEDONIA**

ORGANISING COMMITTEE

President: D. Pandermalis
Gen. Secretary: V. Kontis
Members: A. Vavritsas
E. Voutiras
I. Touloumakos

Coordinating Office: Ch. Andreidou

**INSTITUTE
FOR BALKAN STUDIES**

GOVERNING BOARD

President: A. -A. Tachiaos
Vice-president: I. Chasiotis
Members: I. Aggelidis
E. Voutiras
I. Koliopoulos
K. Koufa
E. Tsigaridas
Director: V. Kontis

Creative: Chara Andreidou - Vasiliki Alimtzī • Printing: Athanasios A. Altantzis

**ΣΤ'
Διεθνές Συμπόσιο
για την Αρχαία Μακεδονία**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

PROGRAMME

**Vlth
International Symposium
on Ancient Macedonia**

Εναρκτήρια Συνεδρίαση - Opening Session

Αίθουσα Τελετών   **Ceremonial Hall**
Παλαιού Κτιρίου   **Old Building**
Φιλοσοφικής Σχολής   **Philosophical School**
Α.Π.Θ.   **Aristotle University**

- 19.00: Προσφωνήσεις και χαιρετισμοί - Welcome Addresses.
- 19.30: Α.-Α. Ταχιάος, Πρόεδρος του Ι.Μ.Χ.Α. - A.-A. Tachiaos, President of the Institute for Balkan Studies.
- 19.40: Δ. Παντερμαλής, Πρόεδρος Οργανωτικής Επιτροπής του Συμποσίου - D. Pandermalis, President of the Organising Committee.
- 20.00: Κήρυξη ενάρξεως των εργασιών του Συμποσίου από τον Υπουργό Μακεδονίας - Θράκης - The Minister of Macedonia - Thrace - Opening Address.
- 20.10: Μουσική δωματίου - Music break.
- 20.30: N. G. L. Hammond, Nature of the Hellenistic States.
- 20.50: F. Zevi, Alessandro e Roma: significato d' un tema iconografico.

Δεξίωση - Reception,

Αίθουσα Α - Hall A

Πρωινή συνεδρίαση - Morning session

- 9.30 - 9.45: Γ. Χουρμουζιάδης, Μορφές εξουσίας και κοινωνικών σχέσεων στην προϊστορική Μακεδονία.
- 9.45 - 10.00: Δ. Γραμμένος, Ο παραγωγικός χώρος των προϊστορικών οικισμών στη Μακεδονία.
- 10.00 - 10.15: M. Stefanovich, The Later Bronze Age in Macedonia: 1600 - 1000 B.C.
- 10.15 - 10.30: A. G. Benvenuti, Relations between Poliochni (Lemnos) and Northern Greece.
- 10.30 - 10.45: B. Hänsel, Ausgrabungen zum Mittelheladikum Makedoniens in der Toumba von Agios Mamas.
- 10.45 - 11.00: Συζήτηση - Discussion.
- 11.00 - 11.30: Διάλειμμα - Pause.
- 11.30 - 11.45: Κ. Κωτσάκης, Σ. Ανδρέου, Μετρώντας την αρχαία Λητή.
- 11.45 - 12.00: Σ. Ανδρέου, Κ. Κωτσάκης, Ο προϊστορικός οικισμός στην Τούμπα Θεσσαλονίκης: προβλήματα και προοπτικές.
- 12.00 - 12.15: Ε. Κυριατζή, Η συμβολή της τεχνολογικής και προελευσιακής μελέτης της κεραμικής στη μελέτη του παρελθόντος: η περίπτωση της Τούμπας Θεσσαλονίκης.
- 12.15 - 12.30: Μ. Παππά, Η οργάνωση του χώρου στις νεολιθικές εγκαταστάσεις της Βόρειας Πιερίας.
- 12.30 - 12.45: Α. Πιλάλη-Παπαστερίου, Κ. Παπαευθυμίου-Παπανθίμου, Οικήματα στον προϊστορικό οικισμό του Αρχοντικού Γιαννιτσών.
- 12.45 - 13.00: Συζήτηση - Discussion.

Αίθουσα Β - Hall B

Πρωινή συνεδρίαση - Morning session

- 9.30 - 9.45: Χ. Κουκούλη-Χρυσανθάκη, Ηιών - Εννέα Οδοί - Αμφίπολη.
- 9.45 - 10.00: Ε. Τρακοσοπούλου, Η στήλη του Αγήνορος από την αρχαία Άκανθο.
- 10.00 - 10.15: Σ. Μοσχονησιώτη, Εγχώρια κεραμική από το νεκροταφείο της Μένδης.
- 10.15 - 10.30: Β. Μισαηλίδου-Δεσποτίδου, Χρονολογικά στοιχεία από κλειστά ταφικά σύνολα του 4ου π.Χ. αιώνα από τη Ν. Φιλαδέλφεια.
- 10.30 - 10.45: Ε. Σκαρλατίδου, Ένας νέος κρατήρας του Λυδού από το αρχαίο νεκροταφείο στη Θέρμη (Σέδες) Θεσσαλονίκης. - Το εμπόριο και η παραγωγή των αγγείων του αττικού αγγειογράφου και του εργαστηρίου του στη Μακεδονία.
- 10.45 - 11.00: Συζήτηση - Discussion.
- 11.00 - 11.30: Διάλειμμα - Pause.
- 11.30 - 11.45: Μ. Τιβέριος, Από τις ανασκαφικές έρευνες στο μυχό του Θερμαϊκού κόλπου.
- 11.45 - 12.00: Κ. Σουέρεφ, Το προκασσάνδρειο πόλισμα της Τούμπας Θεσσαλονίκης. Εκτιμήσεις μετά από δέκα χρόνια ανασκαφών στην τράπεζα.
- 12.00 - 12.15: Γ. Καραμήτρου, Ε. Κεφαλίδου, Τοπικά εργαστήρια αρχαϊκής και κλασικής κεραμικής από την Αιανή και το νομό Κοζάνης.
- 12.15 - 12.30: R. Vasić, Sindos and Trebenishte.
- 12.30 - 12.45: Ε. Σημαντώνη-Μπουρνιά, Πρώιμη ανάγλυφη κεραμική από το βορειοελλαδικό χώρο.
- 12.45 - 13.00: Συζήτηση - Discussion.

Αίθουσα Α - Hall A

Απογευματινή συνεδρίαση - Afternoon session

- 17.00 - 17.15: Α. Χρυσόστομου, Οι περιοχές της Βόρειας Βοττιαίας και της Αλμωπίας την εποχή του Σιδήρου.
- 17.15 - 17.30: Α. Χονδρογιάννη-Μετόκη, Από την προϊστορική έρευνα στην κοιλάδα του μέσου ρου του Αλιάκμονα.
- 17.30 - 17.45: Λ. Στεφανή, Ν. Μερούσης, Η προϊστορική κατοίκηση στη Δυτική Μακεδονία: συμπεράσματα και προοπτικές από την επιφανειακή έρευνα των ετών 1993 - 1996.
- 17.45 - 18.00: N. Wilkie, Some Aspects of the Prehistoric Occupation of Grevena.
- 18.00 - 18.15: Συζήτηση - Discussion.
- 18.15 - 18.45: Διάλειμμα - Pause.
- 18.45 - 19.00: Δ. Παντερμαλής, Γ. Καραδέδος, Το αρχαίο στάδιο του Δίου.
- 19.00 - 19.15: Ε. Πουλάκη, Λείβηθρα '95 - 96.
- 19.15 - 19.30: Σ. Δρούγου, Το αρχαίο θέατρο της Βεργίνας.
- 19.30 - 19.45: Α. Τασιά, Διοικητήριο: ένας νέος αρχαιολογικός χώρος.
- 19.45 - 20.00: Μ. Καραμπέρη, Ανασκαφική έρευνα στην Τερπνή ν. Σερρών.
- 20.00 - 20.15: Συζήτηση - Discussion.

Αίθουσα Β - Hall B

Απογευματινή συνεδρίαση - Afternoon session

- 17.00 - 17.15: J. Bouzek, River Trade and Greek Emporia: the case of Pistiros.
- 17.15 - 17.30: L. Domaradzka, M. Domaradzki, Structure of the population of Pistiros in the Vth and IVth centuries B.C.
- 17.30 - 17.45: B. Barr-Sharrar, Antecedents to the Derveni Krater Shoulder Figures.
- 17.45 - 18.00: Ε. Walter-Καρύδη, Ένας χάλκινος Απόλλων, μακεδονικός, του 4ου αιώνα.
- 18.00 - 18.15: Συζήτηση - Discussion.
- 18.15 - 18.45: Διάλειμμα - Pause.
- 18.45 - 19.00: Κ. Παπαευαγγέλου, Οβολοί και ημιωβόλια αρχαϊκών χρόνων με την παράσταση του γοργονείου.
- 19.00 - 19.15: Σ. Κρεμύδη-Σισιλιάνου, Εικονογραφικά προβλήματα σε νομίσματα μακεδόνων βασιλέων, από τον Αρχέλαο ως τον Φίλιππο Β'.
- 19.15 - 19.30: Κ. Λιάμπη, Η εκδότρια αρχή των επικοιμένων χαλκών νομισμάτων με την επιγραφή ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ.
- 19.30 - 19.45: M. Caccamo Caltabiano, The Identity of the Horsemen on Philip's II Coinage.
- 19.45 - 20.00: E. A. Fredricksmeier, Three Propaganda Coins of Alexander the Great.
- 20.00 - 20.15: Συζήτηση - Discussion.

Αίθουσα Α - Hall A

Πρωινή συνεδρίαση - Morning session

- 9.30 - 9.45: C. Rolley, Η *applique* του λυχνούχου του τάφου του Φιλίππου και η σημασία της μακεδονικής μεταλλουργίας στην ιστορία των χάλκινων αγγείων.
- 9.45 - 10.00: Α. Κοτταρίδου, Βασιλικές πυρές από τη νεκρόπολη των Αιγών.
- 10.00 - 10.15: Χ. Σαατσόγλου-Παλιαδέλη, Ψηφοθέτης και ζωγράφος. Η περίπτωση του ψηφιδωτού της Νεάπολης.
- 10.15 - 10.30: Β. Αλλαμανή, Κ. Τζαναβάρη, Οι καλλιτεχνικές τάσεις των εργαστηρίων της Βέροιας στα όψιμα ελληνιστικά χρόνια.
- 10.30 - 10.45: Α. Γουναροπούλου, Κ. Τροχίδης, Διαδοχικές ταφές σε λαξευτό τάφο στον Κοπανό Νάουσας.
- 10.45 - 11.00: Συζήτηση - Discussion.
- 11.00 - 11.30: Διάλειμμα - Pause.
- 11.30 - 11.45: Ι. Ακαμάτης, Αγορά Πέλλας: 15 χρόνια συστηματικής έρευνας.
- 11.45 - 12.00: Π. Χρυσοστόμου, Ο μακεδονικός τάφος ΣΤ' με τις σαρκοφάγους της Πέλλας.
- 12.00 - 12.15: Δ. Παπακωνσταντίνου-Διαμαντούρου, Μετάλλινα αντικείμενα από την Πέλλα, Δ': οι χάλκινες εφηλίδες της θύρας εισόδου της οικίας του Διονύσου.
- 12.15 - 12.30: Μ. Τσιμπίδου-Αυλωνίτη, Ταφικός τύμβος Αγ. Αθανασίου Θεσσαλονίκης.
- 12.30 - 12.45: J. Des Courtils, Thasos, Samothrace et l'architecture macédonienne.
- 12.45 - 13.00: I. Nielsen, Hellenistic Palaces.
- 13.00 - 13.15: Συζήτηση - Discussion.

Αίθουσα Β - Hall B

Πρωινή συνεδρίαση - Morning session

- 9.30- 9.45: J. Chambers, Perdikkas, Sitalkes and Athens.
- 9.45 - 10.00: I. Kertész, New Aspects in the Connections between Macedonia and the Ancient Olympic Games.
- 10.00 - 10.15: Α. Λουκοπούλου, "Τείχη" και "Εμπόρια" στις ακτές της Μακεδονίας και Θράκης.
- 10.15 - 10.30: D. Knoepfler, Décrets d' Erétrie pour des Macédoniens.
- 10.30 - 10.45: Π. Αδάμ-Βελένη, Επιγραφές από τα Βρασνά νομού Θεσσαλονίκης.
- 10.45 - 11.00: Συζήτηση - Discussion.
- 11.00 - 11.30: Διάλειμμα - Pause.
- 11.30 - 11.45: C. Hamilton, Macedonian Migration and its Military, Social and Political Effects.
- 11.45 - 12.00: W. Heckel, The Politics of Antipatros: 324 - 319 B.C.
- 12.00 - 12.15: E. Carney, The curious death of the Antipartid dynasty.
- 12.15 - 12.30: S. Le Bohec, Intrigues et soulèvements dans la Macédoine des Antigonides.
- 12.30 - 12.45: Συζήτηση - Discussion.

**ΣΤ' ΑΙΘΝΕΣ ΣΥΜΒΟΣΙΟ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος: Δ. Παυλιανός
Γεν. Γραμματέας: Β. Κίριος
Μέλη: Α. Βαβυρινός
Ε. Βουτσίρας
Ι. Τσιλιμνίκης

**ΕΠΕΜΑ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ ΤΟΥ ΑΙΜΟΥ**

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: Α.-Α. Τσιλιός
Αντιπρόεδρος: Ι. Χασιόλης
Μέλη: Γ. Αγγελίδης
Ε. Βουτσίρας
Ι. Κολιτσίδης
Κ. Κίρης
Ε. Τσιγγίλης
Διαφορτής: Β. Κίριος

**VI INTERNATIONAL SYMPOSIUM
ON ANCIENT MACEDONIA**

ORGANISING COMMITTEE

President: D. Pavliantis
Gen. Secretary: V. Kiria
Members: A. Vavrinac
E. Voutsiras
I. Tsilimnikes

**INSTITUTE
FOR BALKAN STUDIES**

GOVERNING BOARD

President: A.-A. Tsiolias
Vice-president: I. Chasiotis
Members: G. Angelidis
E. Voutsiras
I. Koliotzidis
K. Kiria
E. Tsiggildis
Director: V. Kiria

Photo: I. Kiria - Institute for Balkan Studies, Thessaloniki

**ΑΡΧΑΙΑ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
ANCIENT
MACEDONIA**

**ΣΤ' ΑΙΘΝΕΣ ΣΥΜΒΟΣΙΟ
VI INTERNATIONAL SYMPOSIUM**

**ΕΠΕΜΑ ΜΕΛΕΤΩΝ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ ΤΟΥ ΑΙΜΟΥ
INSTITUTE FOR BALKAN STUDIES**

Ανασκαφή
Excavation

Μουσείο
Museum

Αρχαιολογική συλλογή
Small museum

Αρχαιολογικός χώρος
Archaeological site

Βυζαντινό μνημείο
Byzantine monument

Θεσσαλονίκη:
Αρχαία Αγορά,
Thessaloniki:
Ancient Forum.

Στάγιρα:
αρχαίοι πλάσιν
μήτρα με δύο
άνδρικούς μορφές.
Stagira:
archaic clay mold
with two male figures.

Δισπύλι:
νεολιθική "φλάγη".
Dispylos:
neolithic "flute".

Φίλιπποι:
άποψη της
πανεπιστημιακής
ανασκαφής από
την Ακρόπολη.
Philippi:
view of the University
excavation from
the Acropolis.

Η αρχαιολογική και ιστορική έρευνα για την αρχαία Μακεδονία γνωρίζει μεγάλη άνθηση τις δυο τελευταίες δεκαετίες. Οι ανασκαφές φέρνουν στο φως πλούσια ευρήματα που μαρτυρούν τις δραστηριότητες των αρχαίων Μακεδόνων σε όλα τα επίπεδα της ζωής τους. Αυτά τα ευρήματα τροφοδοτούν με πρώτη ύλη την ιστορία, τη γλωσσολογία, την κοινωνιολογία, τη θρησκευσιολογία, τη νομισματική και άλλους τομείς της έρευνας της αρχαιότητας. Έτσι, μια σχεδόν ξεχασμένη περιοχή της Ελλάδας έρχεται στο προσκήνιο και μπαίνει στην πρώτη γραμμή του επιστημονικού ενδιαφέροντος.

Το Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου πριν από 25 χρόνια ξεκίνησε μια σοβαρή προσπάθεια στήριξης της μελέτης και του διαλόγου πάνω στα νέα ευρήματα και τις νέες επιστημονικές κατακτήσεις. Πρόκειται για τα Διεθνή Συμπόσια με θέμα την Αρχαία Μακεδονία, τα οποία έχουν αποκτήσει καθολικό κύρος και στα οποία μέτρησαν επιστήμονες από ολόκληρο τον κόσμο.

Ειδικά το ΣΤ΄ Συμπόσιο, που θα πραγματοποιηθεί τον Οκτώβριο του 1996, προγραμματίζεται ως ένα επιστημονικό forum, στο οποίο θα μπορούν να μετέχουν όλοι οι ειδικοί επιστήμονες με ανακοινώσεις που θα συμβάλλουν στη γνώση της αρχαίας Μακεδονίας. Έτσι η Θεσσαλονίκη, η μητρόπολη της Μακεδονίας, θα κάνει ακόμη ένα αποφασιστικό βήμα για να γίνει το παγκόσμιο κέντρο της ιστορικής και αρχαιολογικής έρευνας της περιοχής.

Archaeological and historical research into Ancient Macedonia has been flourishing in the last two decades. Excavations are bringing a wealth of finds to light that provide evidence on all aspects of the knowledge of ancient history, linguistics, sociology, religious history, numismatics, and many other fields of research. An almost forgotten region of Greece has thus taken centre stage and moved into the spotlight of scholarly interest.

Twenty-five years ago, the Institute for Balkan Studies launched a serious effort to support the study of the new finds and to encourage discussion of the latest scientific advances. The initiative took the form of a series of international symposia on Ancient Macedonia, and these scholarly meetings have acquired international repute and are attended by scholars from all over the world.

The sixth Symposium in particular, scheduled for October 1996, will take the form of a scientific forum open to all specialists wishing to deliver papers that will contribute to our knowledge about Ancient Macedonia. Thessaloniki, the macedonian metropolis, will thus move one more decisive step along the way to becoming the world centre of historical and archaeological research into this region.

Διον:
όβρυχας,
Dion:
hydraulic.

Πέλλα:
επιτύμβιο στήλη
Ξάνθου.
Pella:
gravestone of
Xanthos.

Επίτρος:
αναγλυφός πίνακας
με την Αφροδίτη
Επιτρογία.
Petres:
relief clay tablet with
Aphrodite Epitragia.

Αιανή:
χρυσό κοσμητικό
αρχαίων χρόνων.
Aiane:
golden monthpiece of
the archaic period.

Πύδνα:
 τάφος κλασικιστών γγόνων.
 Pydna:
 grave of the classical period.

Αγ. Αθανάσιος:
 μακεδονικός τάφος III
 (τέλη 4ου αιώνα π.Χ.)
 λεπτομέρεια από την ζωφόρο.
 Ag. Athanasios:
 macedonian tomb III
 (end of the 4th century B.C.)
 detail of the frieze.

Βεργίνα:
γυναικεία κεφαλή
του 4ου αιώνα π.Χ. από
το ιερό της Εύκλειας
Vergina:
female head of
the 4th century B.C. from
the sanctuary of Eukleia

Δίον:
μυρμήγκοι (μυρμηκόεργον)
Αδριανόου από
την Εφέσο.
Dion:
resting Dionysos from
a table support.

Στο Συμπόσιο συμμετέχουν με ανακοίνωση ειδικοί επιστήμονες από όλο τον κόσμο.
Οι τόποι προέλευσής τους σημειώνονται στο χάρτη με κίτρινες τελείες.

Specialists from all over the world will be taking part in the Symposium.
Their places of origin are marked as yellow dots on the map.

Διεθνή Συμπόσια για την Αρχαία Μακεδονία

Α' Διεθνές Συμπόσιο:
Θεσσαλονίκη, Αύγουστος 1968
35 συμμετοχές.

Β' Διεθνές Συμπόσιο:
Θεσσαλονίκη, Αύγουστος 1973
51 συμμετοχές.

Γ' Διεθνές Συμπόσιο:
Θεσσαλονίκη, Σεπτέμβριος 1977
41 συμμετοχές.

Δ' Διεθνές Συμπόσιο:
Θεσσαλονίκη, Σεπτέμβριος 1983
69 συμμετοχές.

Ε' Διεθνές Συμπόσιο:
Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 1989
128 συμμετοχές.

ΣΤ' Διεθνές Συμπόσιο:
Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 1996
143 συμμετοχές.

International Symposia on Ancient Macedonia

I International Symposium:
Thessaloniki, August 1968
35 participants.

II International Symposium:
Thessaloniki, August 1973
51 participants.

III International Symposium:
Thessaloniki, September 1977
41 participants.

IV International Symposium:
Thessaloniki, September 1983
69 participants.

V International Symposium:
Thessaloniki, October 1989
128 participants.

VI International Symposium:
Thessaloniki, October 1996
143 participants.

Αίθουσα Α - Hall A

Απογευματινή συνεδρίαση - Afternoon session

- 17.000 - 17.15: M. Cicikova, Le système décoratif des tombeaux hellénistiques en Thrace et en Macédoine.
- 17.15 - 17.30: T. Stoyanov, New light on the relations between NE Thrace and Macedonia in the Early Hellenistic Times.
- 17.30 - 17.45: N. Theodossiev, Late hellenistic aristocratic burials in the northwestern Thrace: some evidence on campaigns against the province of Macedonia.
- 17.45 - 18.00: Ρ. Ιωαννίδου, Μακεδονία και Κρήτη κατά τα ελληνιστικά χρόνια. Μια συγκριτική προσέγγιση με βάση την κεραμεική.
- 18.00 - 18.15: Συζήτηση - Discussion.
- 18.15 - 18.45: Διάλειμμα - Pause.
- 18.45 - 19.00: Μ. Σμιτ-Δούνα, Δωρεές των βασιλέων της Μακεδονίας.
- 19.00 - 19.15: Θ. Στεφανίδου-Τιβερίου, Δίον και Άλος: Δυο νέα κτίσματα της εποχής του Κασσάνδρου.
- 19.15 - 19.30: Π. Χριστοδούλου, Δημόσια οικοδομήματα των πρώιμων ελληνιστικών χρόνων στη Μακεδονία.
- 19.30 - 19.45: Δ. Ιγνατιάδου, Ελληνιστικό επιτραπέζιο παιχνίδι με γυάλινους πεσσούς.
- 19.45 - 20.00: Συζήτηση - Discussion.

Αίθουσα Β - Hall B

Απογευματινή συνεδρίαση - Afternoon session

- 17.00 - 17.15: K. Dimitrov, Macedonian Royal Tradition in Early Hellenistic Thrace.
- 17.15 - 17.30: M. Szabo, La Macédoine hellénistique et le monde celtique.
- 17.30 - 17.45: M. Tatcheva, Le mode d' établissement de la coexistence paisible entre le barbaricum balkanique et les colonies helleniques et hellénistiques.
- 17.45 - 18.00: Δ. Κουτρούμπας, *Si hostem similem antiquis Macedonum regibus habuisset...* (Ο ρόλος της ηγεσίας κατά τη σύγκρουση Ρωμαίων και Μακεδόνων το 169 π.Χ.).
- 18.00 - 18.15: Συζήτηση - Discussion.
- 18.15 - 18.45: Διάλειμμα - Pause.
- 18.45 - 19.00: E. Arena, La titolatura regale nella Macedonia ellenistica: La formula "οι βασιλείς" nelle fonti letterarie ed epigrafiche.
- 19.00 - 19.15: Γ. Τζιφόπουλος, *Φιλωνίδης Ζωίτου Κρης Χερσονάσιος Ημεροδρόμος Αλεξάνδρου*: προβλήματα ερμηνείας των επιγραφικών και άλλων μαρτυριών.
- 19.15 - 19.30: Π. Νίγδελης, Κ. Σισμανίδης, Δυο αντίγραφα ενός επιστρατευτικού διαγράμματος του Φιλίππου Ε' (οι επιγραφές αρ. 6660 Μουσ. Θεσσαλονίκης και 207 συλλογής Ποτίδαιας).
- 19.30 - 19.45: B. Twyman, Cotta's War against Philip V.
- 19.45 - 20.00: Συζήτηση - Discussion.

Αίθουσα Α - Hall A

Πρωινή συνεδρίαση - Morning session

- 9.30 - 9.45: Ι. Ξυδόπουλος, Ρωμαίοι πάτρωνες στη Μακεδονία.
- 9.45 - 10.00: I. Gentsheva, The Balkans and *Notitia Dignitatum*.
- 10.00 - 10.15: Η. Σβέρκος, Εκρωμαϊσμός και αναφορά της καταγωγής σε επιγραφές Μακεδόνων στρατιωτών του ρωμαϊκού στρατού.
- 10.15 - 10.30: Ι. Τουλουμάκος, Ιστορικά ονόματα στη Μακεδονία των αυτοκρατορικών χρόνων.
- 10.30 - 10.45: P. Pilhofer, Ο Λουκάς ως ανήρ Μακεδών. Η καταγωγή του ευαγγελιστή από τη Μακεδονία.
- 10.45 - 11.00: Συζήτηση - Discussion.
- 11.00 - 11.30: Διάλειμμα - Pause.
- 11.30 - 11.45: Α. Τατάκη, Νέα στοιχεία για την κοινωνία της Βέροιας.
- 11.45 - 12.00: Γ. Βελένης, Επιγραφές από την Αρχαία Αγορά της Θεσσαλονίκης.
- 12.00 - 12.15: M. Vitti, A. Santoriello, Ρωμαϊκές επεμβάσεις στο αγροτικό τοπίο των Φιλίππων.
- 12.15 - 12.30: D. Boteva, Following in Alexander's Footsteps: the Case of Caracalla.
- 12.30 - 12.45: Γ. Σουφής, Π. Νίγδελης, Υδρόμυλοι στη Βέροια κατά τους πρώιμους αυτοκρατορικούς χρόνους.
- 12.45 - 13.00: Συζήτηση - Discussion.

Αίθουσα Β - Hall B

Πρωινή συνεδρίαση - Morning session

- 9.30 - 9.45: W. L. Adams, Philip II, the League of Corinth and the Governence of Greece.
- 9.45 - 10.00: E. N. Borza, The Strategic Defense of Macedonia under Philip II.
- 10.00 - 10.15: S. Consolo Langher, Tessaglia, Calcidica e Focide nella politica de Filippo II.
- 10.15 - 10.30: E. Baynahm, The "Back-Room Boys": Observations on the accession of Philip II of Macedon.
- 10.30 - 10.45: K. Mortensen, Harmony or Hatred? The Inter-Relationship of Philip's wives.
- 10.45 - 11.00: Συζήτηση - Discussion.
- 11.00 - 11.30: Διάλειμμα - Pause.
- 11.30 - 11.45: E. Badian, Philip II and the last Thessalian.
- 11.45 - 12.00: G. Wirth, Philip II, der Balkan und die Griechen. Zu einem Wechselverhältnis.
- 12.00 - 12.15: M. Flower, The Panhellenism of Philip and Alexander.
- 12.15 - 12.30: R. A. Tomlinson, The Tomb of Philip and the Tomb of Alexander the Great - contrasts and consequences.
- 12.30 - 12.45: I. Worthington, Macedonia in the Age of Alexander III of Macedon.
- 12.45 - 13.00: Συζήτηση - Discussion.

Αίθουσα Α - Hall A

Απογευματινή συνεδρίαση - Afternoon session

- 17.00 - 17.15: J. Adams, The western Portion of the Via Egnatia in Roman Times.
- 17.15 - 17.30: V. Bitrakova-Grozdanova, La voie Egnatienne entre Lychnidos et Pons Servilii - les nouvelles preuves archéologiques.
- 17.30 - 17.45: Γ. Τσότσος, Γεφύρια της ρωμαϊκής περιόδου στη Μακεδονία.
- 17.45 - 18.00: J. Rosser, Grevena in the Roman Period.
- 18.00 - 18.15: Συζήτηση - Discussion.
- 18.15 - 18.45: Διάλειμμα - Pause.
- 18.45 - 19.00: Χ. Μπακιρτζής, Το τέλος της αρχαιότητας στην Ανατολική Μακεδονία.
- 19.00 - 19.15: Ε. Μαρκή, Μια άγνωστη πόλη των παλαιοχριστιανικών χρόνων στη Μακεδονία - Τα ανασκαφικά δεδομένα.
- 19.15 - 19.30: Μ. Μακροπούλου, Δυο πρόσφατα ανακαλυφθέντες παλαιοχριστιανικοί ναοί στο δυτικό νεκροταφείο της Θεσσαλονίκης.
- 19.30 - 19.45: Ι. Κανονίδης, Το βυζαντινό νεκροταφείο της πλατείας Διοικητηρίου Θεσσαλονίκης.
- 19.45 - 20.00: Συζήτηση - Discussion.

Αίθουσα Β - Hall B

Απογευματινή συνεδρίαση - Afternoon session

- 17.00 - 17.15: P. Briant, Sources du règne d' Alexandre et institutions macédoniennes.
- 17.15 - 17.30: P. Ducrey, Alexandre le Grand et la conduite de la guerre.
- 17.30 - 17.45: F. L. Holt, Alexander the Great and the Spoils of War.
- 17.45 - 18.00: M. Zahrt, Alexander der Grosse und der lykische Hirte. Bemerkungen zur Propaganda während des Rachekrieges (334-330 v. Chr.)
- 18.00 - 18.15: Συζήτηση - Discussion.
- 18.15 - 18.45: Διάλειμμα - Pause.
- 18.45 - 19.00: A. Noguera Borel, L' évolution de la phalange macédonienne.
- 19.00 - 19.15: Ν. Μπιργάλιας, "Βασιλικοί Παίδες" στη Μακεδονία και "Πολιτικοί Παίδες" στη Σπάρτη.
- 19.15 - 19.30: F. Grzybek, Le meurtre et son châtement dans la Macédoine antique.
- 19.30 - 19.45: L. Tritle, Leocrates: Athenian Businessman and Macedonian Agent?
- 19.45 - 20.00: Ε. Μικρογιαννάκης, Chremonidean War and Demetrius II.
- 20.00 - 20.15: Συζήτηση - Discussion.

Αίθουσα Α - Hall A

Πρωινή συνεδρίαση - Morning session

- 9.30 - 9.45: A. M. Prestianni Giallombardo, Ai prodromi del culto del sovrano : *τεμένη Φιλίππου a Philippi.*
- 9.45 - 10.00: Σ. Πινηγάτογλου, Η λατρεία της θεάς Δήμητρας στην αρχαία Μακεδονία.
- 10.00 - 10.15: Β. Λαμπροπούλου, Ο μαιναδισμος στην αρχαία Μακεδονία.
- 10.15 - 10.30: Α. Γκάρτζιου-Τάττη, Ο Ορφείας στην αρχαία Μακεδονία.
- 10.30 - 10.45: Α. Ριζάκης, Ι. Τουράτσογλου, Λατρείες στην Άνω Μακεδονία - Παράδοση και Νεωτερισμοί.
- 10.45 - 11.00: Συζήτηση - Discussion.
- 11.00 - 11.30: Διάλειμμα - Pause.
- 11.30 - 11.45: F. Felten, Makedonische Heiligtümer.
- 11.45 - 12.00: Ε. Βουτυράς, Η λατρεία της Αφροδίτης στην περιοχή του Θερμαίου κόλπου.
- 12.00 - 12.15: Μ. Λιλιμπάκη-Ακαμάτη, Το ιερό της Μητέρας των Θεών και της Αφροδίτης στην Πέλλα.
- 12.15 - 12.30: Ε. Μ. Τσιγαρίδα, Στοιχεία για τη λατρεία του Ήλιου στην "Ουρανιδών πόλιν".
- 12.30 - 12.45: J. Wiseman, Deus Caesar and the other gods at Stobi.
- 12.45 - 13.00: A. Fol, Religion κατά πόλεις - Religion κατά έθνη.
- 13.00 - 13.15: Συζήτηση - Discussion.

Αίθουσα Β - Hall B

Πρωινή συνεδρίαση - Morning session

- 9.30 - 9.45: Ι. Προμπονάς, Γλωσσικά αρχαίας Μακεδονίας: *Puz - ke - qi - ti*: ένας μυκηναϊός σκοίδος.
- 9.45 - 10.00: Μ. Χατζόπουλος, One or two "ancestral tongues" in ancient Macedonia? (concerning a recent theory).
- 10.00 - 10.15: Α. Θαβώρης, Ο χαρακτήρας και η χρονολόγηση του λεξιλογίου της ελληνικής διαλέκτου των αρχαίων Μακεδόνων.
- 10.15 - 10.30: Α. Παναγιώτου-Τριανταφυλλοπούλου, Γλώσσα και εκπαίδευση στη Μακεδονία και στα ελληνιστικά βασίλεια. Μια κοινωνιογλωσσολογική προσέγγιση.
- 10.30 - 10.45: Γ. Κορρές, Νεκρικοί στέφανοι μετά φύλλων και βαλάνων δρυός - μετά φύλλων και ανθέων μυρτιάς. Συναφή μνημεία. Ερμηνεία κατά την χρήση. Επιβιώσεις - αναβιώσεις του θέματος.
- 10.45 - 11.00: Συζήτηση - Discussion.
- 11.00 - 11.30: Διάλειμμα - Pause.
- 11.30 - 11.45: Σ. Κόρτη-Κόντη, Μίμοι της Θεσσαλονίκης.
- 11.45 - 12.00: S. Miller Collet, Monumental Wall-Painting: The Broader Picture.
- 12.00 - 12.15: Σ. Λάββα, Περιοδεύοντες χαρακτες στη Μακεδονία και Θεσσαλία.
- 12.15 - 12.30: U. Sinn, Macedonia and Olympia.
- 12.30 - 12.45: Λ. Καραλή, Η κόσμηση στην προϊστορική Μακεδονία: πρώτες ύλες, εμπορικές και πολιτιστικές ανταλλαγές.
- 12.45 - 13.00: Συζήτηση - Pause.

Αίθουσα Α - Hall A

Απογευματινή συνεδρίαση - Afternoon session

- 17.00 - 17.15: W. Greenwalt, Argead name changes.
- 17.15 - 17.30: F. Gschnitzer, Herodot's makedonische Quellen.
- 17.30 - 17.45: Α. Παναγόπουλος, Η Μακεδονία στο Θουκυδίδη.
- 17.45 - 18.00: B. Tripodi, Il Banchetto di nozze del macedone Karanos (Athen., 128a - 130d).
- 18.00 - 18.15: Συζήτηση - Discussion.
- 18.15 - 18.45: Διάλειμμα - Pause.
- 18.45 - 19.00: Μ. Κορδώσης, Για την ιστορία των ελληνικών κρατών της Βακτρίας και της Ινδίας μετά τον Μ. Αλέξανδρο: οι πηγές του Απολλόδωρου του Αρτεμιτηνού από τα "Γεωγραφικά" του Στράβωνος.
- 19.00 - 19.15: Α. Νικολαΐδης, Οι αρχαίοι Μακεδόνες στον Πλούταρχο.
- 19.15 - 19.30: Γ. Τουρλίδης, Ο Οράτιος και η μάχη των Φιλίππων.
- 19.30 - 19.45: Μ. Bonanno-Aravantinos, Μετακίνηση τοπωνυμίων και μύθων από τη Μακεδονία στη Βοιωτία.
- 19.45 - 20.00: Συζήτηση - Discussion.

Αίθουσα Β - Hall B

Απογευματινή συνεδρίαση - Afternoon session

- 17.00 - 17.15: Ι. Παπάγγελος, Μεταλλευτική δραστηριότητα στη Χαλκιδική κατά την αρχαιότητα.
- 17.15 - 17.30: Μ. Οικονομίδου, Η επίδραση της αττικής τέχνης στην αρχαϊκή νομισματοκοπία της βορείου Ελλάδος.
- 17.30 - 17.45: R. D. Milns, The Impact of Alexander's Campaigns on Prices.
- 17.45 - 18.00: Ο. Παλαγγιά, Εικόνες Φιλίππου και Αλεξάνδρου στην Αθήνα.
- 18.00 - 18.15: Συζήτηση - Discussion.
- 18.15 - 18.45: Διάλειμμα - Pause.
- 18.45 - 19.00: Μ. Papisca, *Imitatio Alexandri imagines nell' età severiana: i Medaglioni di Tarso.*
- 19.00 - 19.15: Α. Βασιλικοπούλου, Ο Μ. Αλέξανδρος των Βυζαντινών.
- 19.15 - 19.30: Συζήτηση - Discussion.